

Julius Kornis: *Education in Hungary*. New York City, 1932. XI + 289 l.

Ennek a munkának eredetije (*Magyarország közoktatásügye a világháború óta*) 1927-ben jelent meg (XII+556 lap) és mesteri történeti bevezetéssel, valamint a gazdag anyagnak hiteles, kimerítő és áttekinthető feldolgozásával megbízható forrásműnek bizonyult a tanférfiak számára. Már akkor felmerült az a kívánság, hogy a magyar közoktatásügynek ezt a jeles monografiáját a külföld számára is hozzáférhetővé kellene tenni. Így jött létre *Ungarns Unterrichtswesen seit dem Weltkrieg*e címmel először a német kiadás, amely 1930-ban Lipcsében jelent meg (XI + 259 lap), most pedig az angol kiadás van előttünk a *Studies of the International Institute of Teachers College, Columbia University* című előkelő sorozatnak 13. kiadványaként.* Már ez a tény egymagában a magyarságnak és kulturális tevékenységének örvendetes térhódítását és megbecsülését jelenti, amit csak fokoz az a tömör és talpraesett bevezetés, amellyel Paul Monroe, az amerikai intézet igazgatója, a kiváló magyar szerzőt és értékes munkáját az amerikai közönségnek bemutatja, utalván arra, hogy ilyen kimerítő munka eddig nem állt az angol olvasóközönségnek rendelkezésére. Mintegy röptében ismerteti a magyar oktatásügy történetének főbb mozzanatait, miközben külön kiemeli a magyar szerzőnek abbéli érdemét, hogy kellőképpen kidomborította a Ratio Educationis-nak eddig szélesebb körökben ismeretlen alapvető jelentőségét. Az angol kiadás egyébként nagyjában a német alapján készült az eredeti képanyag felhasználásával. Nyomdai kiállítása elsőrendű, kötése igen tetszetős. Öszinte köszönet jár ki az International Institute-nak és tudós igazgatójának e kiadványért, amellyel hazánk ismét bekapcsolódott a nemzetközi kultúra közösségébe. kf.

Günther Thal: *Die Pädagogik der inneren Mission*. Göttingen, 1933. (8-r., 72 l.)

A bekövetkezett nagy átalakulás miatt ismét jelentőssé vált a belmissziói nevelőmunka, ami időszerűvé teszi a J. H. Wichern tevékenységén való elmélkedést. Szerzőnk ezt az elmélkedést akarja megkönnyíteni. Azzal pedig, hogy a Wichern által megindított mozgalmat a tudományos pedagógia modern szellemében fejtegeti, feleletet keres arra a kérdésre: fel tudja-e venni a belmissziói nagy munka — a maga lényegének kára nélkül — a modern nevelés nagy elméletét.

Németországban az elhagyott gyermekek száma Nagy Frigyes háborúi következtében kezdett ismét rohamosan emelkedni és hódító hadjáratainak idején érte el tetőpontját. A lipcsei „népek csatája“ után voltak falvak, ahol 30—60 gyermek maradt árván. Ezek felkarolására létesítették a gyermekmenedékházakat. Az itt folyó nevelés akkor kezdett gyermekmentő mozgalommá válni, amikor Wichern állt az élére. Ő már hamburgi segédlelkész

* Ugyanebben a sorozatban már előzőleg a következő országok oktatásügyéről jelentek meg monografiák: Bulgária, Franciaország, Orosz- és Németország, Kína, Perzsia, Filippinek; továbbá több kötet összehasonlító közoktatásügyi tanulmány.

korában arra a gondolatra jutott, hogy az általános népromlásnak belmisszióval kell gátat vetni. Tervének kivitelében egy gazdag polgár támogatta, aki átadta neki erre a célra a „Rauhes Haus“-t, hogy abban az elhagyott és erkölcsi romlásnak kitett gyermekek egy-egy „atya“ gondozása és vezetése alatt meghitt családi közösségben élhessenek. Ennek a nevelő-együttelésnek programját 1849-i Emlékiratában fejtette ki Wichern.

A gyermekmentő otthont nem filantropikus vagy humanisztikus elgondolásra, hanem tisztán és kizárólag az evangéliumra alapította. Ebből vette pedagógiájának célját, útját, és ebben találta meg azt az abszolút mértéket, amelyhez minden nevelői eljárást hozzáért.

Evangéliumi pedagógiájának megfelelően megkívánta a gyermekektől a multtal való gyökeres szakítást és következetes önnevelést. De mert jobban bízott az evangéliumnak, mint ifjainak erejében, az önnevelést „a kereszténység begyakorlásá“-nak nevezte. Jelszava különben a régi *ora et labora* volt. A Rauhes Haus intézéstörténetének első lapjára ezt írta: „Jöjjön el a Te országod!“ Pedagógiájának tehát valóban a belmisszió volt az értelme és végső célja.

A műnek második részében szerzőnk kipontozza a belmisszió határait és kimutatja, hogy ez miképpen befolyásolta pedagógiájának alakulását. Majd vizsgálja azt a feszültséget, amely a belmisszió pedagógiája és a modern ifjúságvédelem között van, és megkísérli ennek a feszültségnek egy közös pedagógiai úton való levezetését. Ezért a szerző nem beszél többé a belmisszió pedagógiájáról, hanem külön a pedagógiáról és külön a belmisszióról, mert nem egymással ellentétben, hanem egymás mellett akarja látni Pestalozzit és Wichern-t.

Váradi József.

Herbert Ruppert: Ist Erziehung im Unterricht möglich? Die Problematik des erziehenden Unterrichts. Weimar, 1933. Hermann Böhlau Nachf. (8-r., 103 lap.)

Ruppert könyve, mely a nevelő célzatú tanítás elméletének történetét adja nagy vonalakban, de korántsem merítve ki az alkalmazható szempontok lehetőségét, rendszeres tervén és logikus gondolatmeneten alapul.

Az a kérdés, hogy miiben áll a nevelői célt közvetlenül szolgáló oktatás, vagyis mennyiben lehetséges és mily módon érhető el a tudás anyagának hatása az egyén lelki tartalmára, elsősorban fogalomtisztázó bevezetésre kötelezi azt, aki ennek a sokat vitatott kérdésnek szemébe akar nézni.

Már a probléma fölvetése, Herbart kötelezettséget vállaló és osztó elnevezése („nevelő oktatás“) utal arra, hogy az anyagtudás átadásán nem csupán egyféle közvetítő tevékenységet kell értenünk, hanem a valóságban itt többféle hatás befogadásáról, egységes lelkiéletünk több síkjának alakításáról van szó.

A tanítással szemben kívülről támasztott kettős cél, hogy ugyanis egyrészt az egyén minőségét szolgálja és másrészt a közösség kultúrájának legyen szószólója, magában a tudást befogadó egyénben is lelki berende-